

avstrijskega poljedelstva, ter dospeli do prepričanja, da z izvajanjem te svoje pravice ne izpolnujete samo dolžnosti samoobrambe, marveč tudi domovinske dolžnosti. Pridite torej kar mnogoštevilneje, gre se za ohranjenje stanu, ki obranjuje in živi vse in ki je podlaga naše države.

Vsako poljedelsko društvo (zadruga itd.) odpošlje lahko zastopnika s pismenim pooblastilom na Dunaj. Koder pa takega društva še ni naj poskrbi za to občina sama. Ako so posamni kraji le preveč oddaljeni od Dunaja, zastopa lahko jeden odposlanec več društev ali občin. One može, katerim ste povodom zadnjih volitev v državni ali deželni zbor poverili svoje zastopstvo, bode gotovo veselilo, ako se bode mogli izkazati na tem shodu s prav veliko pooblastili.

Slovenci moramo le želeti, da bi ta shod obrodil obilo sadu, saj je prav slovensko kmetijstvo pomoči nujno potrebno.

Politični pregled.

Državni zbor. — Vsled obstrukcije je bila večina primorana iskati izrednih sredstev, da dožene provizorno nagodbo. Sklenila je, da se v podnevnih sejah rešijo nujni predlogi, mej katerimi zavzemajo prvo mesto predlogi, naj se obtoži ministerstvo, za prvo branje nagodbenega provizorija pa je določila večerne seje. Dogovorila se je, da dožene prvo branje v jedni seji, a to se jej je navzlic nadčloveškemu naporu ni posrečilo. Obstrukcija je to preprečila. Dotična seja je trajala nepretrgoma celih 25 ur, a dognati se ni mogla. Poslanec dr. Lecher je sam neprestano govoril celih 12 ur je stal na svojem mestu in govoril stvarno in logično. Podpredsednika sta bila tako utrujena, da nista mogla nadalje izvrševati svojih opravil, vsled česar se je seja pretrgala. Nemci so ta neuspeh večine razkričali za veliko zmago, toda zmaga je bila samo polovičarska. Nadaljevanje razprave o nagodbenem provizoriju je bila določena na dan 4. novembra in desnica je sklenila, da je dožene, pa če bi seja trajala zopet 25 ur ali pa tudi 50 ur. Ni dvoma, da dobi bitko in da dožene prvo branje na to pa — kakor rečeno — ni upati, da se provizorij pravočasno reši.

Političen položaj. — Ob uri, ko izide ta list, je velika kriza morda že odločena. Kriza je dosegla svoj višek minoli teden, pri prvem branju provizorne nagodbe z Ogersko. Uspeh, kateri je združena opozicija dosegla pri tej priliki, je sicer le polovičarski uspeh, toda ta uspeh je dokaz, da ima opozicija moč in voljo, preprečiti pravočasno rešitev provizorne nagodbe. Položaj je s tem zadosti pojasnjen. Proti obstrukciji ne moreta niti vlade niti večina nič opraviti in s silo se nagodbeni provizorij absolutno ne da rešiti. Kaj naj stori vlada? Odprti sta samo dve poti: ali mora Badeni odstopiti, ali pa se mora poslužiti izrednih sredstev. V tem je javno mnenje jedino, ne ve se pa, katera eventualnost se zgodi. Za izredna sredstva, za odprave ustave oziroma parlamentarizma se vlada še ne more odločiti. Stvar je nevarna, na odstop pa Badeni tudi ne misli, ker ga krona na odpusti. Kaj se zgodi, je še povse negotovo. Cesar se vrnil na Dunaj in se posvetuje s svojimi svetovalci. Za sedaj se poskusi, dognati provizorno nagodbo, če pa Nemci preprečijo nje vsprejetje, moramo biti pripravljeni na velike in važne premembe.

Predsestvo poslanske zbornice. — Minoli teden je predsednik poslanske zbornice, dr. Kathrein, pristaš nemške-katoliške-narodne stranke, presenetil vso zbornico. Nakrat je odstopil in takorekoč zbežal z Dunaja. Uzrok temu je, da ni bil

zadovoljen s politiko grofa Badenija, niti hotel ustezati željam večine, zahtevajoče, naj predsedstvo postopa proti obstrukcionistom z vso odločnostjo. Kdo postane Kathreinov naslednik, še ni dognano. Večina bi rada imela, da prevzame predsedstvo kateri izmed članov nemške klerikalne stranke, zlasti bi rada videla na predsedniškem mestu energičnega dr. Ebenhocha, toda stranka se brani in vsled tega misli večina, ponuditi predsedstvo slovenskemu poslancu dr. Ferjančiču. Volitev predsednika se bo vršila najbrž še ta teden ali pa prve dni prihodnjega tedna.

Legitimacijski odsek je že razdelil referate o protestiranih volitvah. Za nas je posebno važno to da bodo naši poslanci poročali v izvolitvi treh laških primorskih poslancev, Bartolija, Mauronerja in Verzegnassija, kateri so bili izvoljeni samo vsled sleparstev in nasilstev, Lah so v silnem strahu, da se izvolitev ter poštenjakov razveljavi.

Avstro-Ogerska kolonijalna družba. — Dne 26. t. m. zvečer je bil občni zbor avstro-ogerske kolonijalne družbe na Dunaju pod predsedstvom kneza Wrede. Odbornik dr. Weisl je v daljšem govoru risal nalogo kolonijalne družbe z ozirom na izseljence avstro-ogerske monarhije. Govornik je rekel, da družbi ni ležeče na tem, pa bi pospoševala izseljevanje. Kjer pa ni možno zaustaviti izseljevanja, ondi je naloga družbe, da gre izseljencem na roko v vsakem oziru. „V 6000 slučajnih izselitve se ni pripetila nijedna neprilika, ker je družba skrbela za red in nadaljuje preživljanje izseljencev v tujem svetu. Cilj, da avstro-ogerska zasnuje svojo kolonijo, se približuje uresničenju in se bodo prebivalci neke kolonije že drugo leto 1898. poklonili cesarju ob 50letnici. Kolonija bode nosila ime Nj. Veličanstva Frana Josipa I. Tajnik družbe je poročal na to o postopanju pri izseljevanjih in o družbini zaščiti, dani izseljencem. Računski svetnik Bubella je stavil nasvet, naj bi se od povprečno 80 000 (!) izseljencev, kolikor jih zapušča vsako leto našo državo, napotilo kakih 40—50 000 na Kubo. Na ta predlog so sklenili, da treba proučiti stvar natančneje. Na tem občnem zboru se je pripovedoval tudi slučaj, ki označuje načine, kakoršnih se poslužuje izvestni lopovi, da izkoriščajo nevedne izseljence. Sprevodnik nek-ogerske železnice je potem, ko je spravil izseljujoče se popotnike nalašč v poseben vagon, prišel k ljudem v voz in jim naznanil, da je prepovedano izseljevati se ter da hoče brzojaviti na mejo o namenu potujočih. Na to je jela na skritem kraju vagona ropotati ura budilka katero si je pripravil slepar v ta namen, in potniki so menili, da konduktar brzojavlja sedaj. Ljudij se je polotil strah in so jeli prositi lopova, naj jim prizanese. Po dolgih prošnjah se je dal le-ta pregovoriti, toda proti temu, da mu sleherni izseljenec plača nekaj malega za molk. Seveda se vsi hitro posegali v žepe in mu pomolili zahtevano. Na to je budilka zopet zaropotala in konduktar je rekel ljudem, da je že brzojavil na mejo, da je vse v redu ter da smejo potovati dalje. Tacih in jednacij slučajev da se dogaja sleherni hip in družbi nalog je, ščititi izseljence pred takimi sleparji in izmozgovalci. Namen družbe, kakor razvidno, je blag v socialnem obziru. Sedaj pa nastopa drugo vprašanje. Dejstvo, da se iz naše države izseljuje vsako leto preko 80.000 — vsaj tako poroča računarski svetnik Bubelia — je pa vznemirjujoče in to za Slovanstvo Avstrije tembolj, ker je večina izseljencev slovanske narodnosti. Uzroki izseljevanja so znani, internacijonalno koristolovstvo je glavni vzrok te mizeriji.

Kriza v nemški katoliško-narodni stranki. — Čedalje jasneje se kaže da v nemški katoliško-narodni stranki ni prave jedinosti. Dipauli in negovi ožji pristaši silijo iz večine, ker je slovanska, Karlon in Ebenhoch pa zagovarjata nazor, da naj ostane stranka za vsako ceno v večini. V nekaterih krogih se že govori, da se utegne celo primeriti, da Dipauli in nekateri ožji njegovi somišljeniki izstopijo iz stranke in se približajo opoziciji ter zlasti nemške nacionalnemu programu.

Hrvatska — Tekom meseca novembra vršile se bodo v osmih okrajih dopolnilne volitve v hrvatski dež. zbor. Madjaroni so bili volitev opozicijskih poslancev v teh okrajih razveljavili, a da si zagotove zmago pri dopolnilnih volitvah, so pod pretvezo nemirov razglasili prav v teh okrajih preko sodbo ali „standrecht“. S takimi sredstvi in ko je jako mnogo volilcev v ječi, seveda ni težko zmagati.

Srbija. — Novo ministerstvo je že sestavljeno. Predsednik mu je dr. Vladan Gjorgjević. velik prijatelj razkralja Milana. Splošno se sodi, da je to samo prehodno ministerstvo, katero se bode kmalu umaknilo liberalnemu ministerstvu, ki „uredi“ potem državo tako, da bo razkralj Milan imel proste roke in bo mogel brez ovir izprazniti državne blagajnice.

Poljski strah na Pruskem. — Kako zelo se boj Nemci „slovenske propagande“ in jo hočejo siloma zatirati o vsaki najmanjši priliki, kaže sledeči, za Pruse naravnost smešni slučaj. V neki ljudski šoli v pruski Sileziji je učitelj iztaknil pri nekem učenca poljski — abecednik in mu ga hlastno iztrgal. Na to je nastal hud vihar v uradnih krogih dotičnega kraja, ki je dovel do zaključka „da je abecednik zmožen, vzbujati narodno-poljske ideje itd.“ — Ali ni tako, kakor bi se bal morilec duha umorjenega, katerega sluti pri vsakem šumu velega listja?

Italija in trozveza. — Že dlje časa se govori, da se je Italija naveličala bremen, katere jej nalaga trozveza in da komaj čaka kdaj jej bo dana prilika, iznebiti se svojih zaveznikov in se zopet približati Franciji. Sedaj se je izkazalo, da je bil tudi jeden prvih italijanskih državnikov general Robilant, bivši dolgoletni poslanik na Dunaji, odločen nasprotnik trozveze. V ugledni italijanski reviji je bilo te dni propriobčeno pismo, katero je general Robilant pisal v času, ko je bil minister vnanjih del, italijanskemu poslaniku v Berlinu in v katerem je naravnost priznal, da nalaga trozveza Italiji sicer žrtve, da pa jej nič ne koristi. To Robilantovo priznanje je po vsi Evropi obudilo nepopisno senzacijo.

Obrtnija.

K obrtni politiki 18. veka.

Spisal Jos. A p i h.

(Dalje.)

Ribniški črevljarji in usnjarji so se pa morali braniti celò proti dvema nasprotnikoma. Pulili so se zanje na jedni strani Cirkničanje, na drugi pa Novomeščanje, dasi so imeli svoboščine že iz l. 1605. Grof Gvidon Kobencelj, lastnik ribniške grajščine, je toplo zagovarjal ribniške mojstre, dokazujoč, da se pravice cirkniške zadruga ne raztezajo čez Ribnico, ampak samo „do Ribnice“, t. j. do meje ribniške gosposke, in da sega pravica novomeške zadruga črevljarjev in usnjarjev samo tri milje crog Novega Mesta, dočim se začenja ribniške gosposke meja 6 ur od Novega Mesta, do Ribnice same pa je celih 11 ur hodâ.

Vlada je tudi v tem slučaju branila stare pravice, potrdivši predloženi ji svobodščini načrt.

Ko so novomeški krojači prosili odobritve svojih svoboščin in zahtevali nov članek, ki bi primoral tudi krojače okrog mesta (v Šmihelu), da se vpišejo v novomeško zadrugo, da se pa ne smejo iz svojega sedanjega

bivališča preseliti bliže Novemu Mestu, je sodnik z mestnim svetovalstvom vred podpiral to prošnjo, češ, da kmetski črevljarji mestnim jako škodujejo, da pa ne plačujejo nič deželnih davščin, in da celò cesarju nič ne koristijo, kajti „kadar se jim naloži davščina, kar izginejo kakor dim“. Zato naj se ugodi prošnji novomeške zadruga in naj se kmetskim šušmarjem ne dovoli prebivati niti ni v Šmihelu, niti v Mehovem. Odborniki pa niso bili posve tega mnenja, kajti tisti kmetski krojači, ki izdelujejo zgolj kmetsko obleko, nič ne škodujejo meščanskim, in jih torej ni siliti v novomeško zadrugo, pač pa krojače stanujoče v vaséh tik mesta, ker ti šivajo tudi za meščane. Nalaga naj se jim pa samo po 20 kr. letnega prispevka za zadrugno blagajno. 1. sept. 1758 so dobile svoboščine novomeške zadruga krojačev potrjenje cesaričino. §. 13. je določil, „da ne sme delati v novomeškeu teritoriju in v novo priklopljeni župniji šmihelski in v vikarijatu mehovskem noben šušmar, če se ne vkupi v novomeško zadrugo z letnim doneskom 20 kr., a izvzeti je pri tem kmetsko delo, s katerim se krojaški zadrugi ne dela nič škode“. To pa ni zadostovalo zadrugi. Še isto leto je prosila za dodatek: krojači v Št. Jarneju, Škocijanu, Šmarjeti, Šempetru, Toplicah, Trebnjem, Mirni, Šent-Rupertu, Šmihelu, Mehovem, Kostanjevici, Metliki, Črnomlju, Žužemberku in Mokronogu naj se vpišejo v novomeško, ali v tisto zadrugo, ki jim je najbližja, sicer naj se kaznujejo kot šušmarji. Vlada naj s posebnim patentom zažuga gosposkam ostro kazen, če nočejo kaznovati šušmarjev na svojem ozemlju.

Mestno starešinstvo je to zahtevo opravičevalo s tem dokazom, da oni šušmarji itak niti svojim gosposkam nič ne koristijo in tudi jako „pohujšljivo“ živé, zato bi bilo umestno, da bi se z 20 kr. na leto vkupili v novomeško zadrugo, potlej bi jih lahko strahovali. Doma niso itak nikdar, ker vedno hodijo v „štéro“ in zanemarjajo kmetije, če je pa vojaški nabor, se umaknejo gosposki, in o taki priliki ne najdeš nobenega kmetskega krojača doma na njegovi kmetiji; gosposka mora pa potem vzeti vsakega pritlikavca za novinca, dočim krojači ostanejo prosti. Če bodo pa vpisani v zadrugo, bodo morali večkrat priti v mesto, lahko jih bo prijeto in strahovati, pa tudi za hudodelstva kaznovati. Če bodo pa taki kmetski krojači tudi še po vpisanju v zadrugo po gradovih in župnišćih šivali za gosposke ljudi in tako kratili zaslužek mestnim zadrugarjem, naj se jim nalaga kazen 12 funtov voska in 4 gld. mesto južine.

Odborniki so nato očitali mestni gosposki, da ni dobro čitala novih pravil krojaške zadruga novomeške, sicer bi ne zahtevala v nasprotju s § 13. novih pravil. Rekli so, da naj se ne dela nič razločka med onimi kmetskimi krojači, ki izdelujejo samo kmetsko obleko in toraj nič ne škodujejo mestnim krojačem, in pa med tistimi, ki šivajo tudi za gospodo; tega razločka ni prezirati, in letni prispevek 20 kr. naj se nalaga samo kmetskimi krojačem, ki izdelujejo gosposko obleko. Tudi ni dopustno, tako velik okrog, kjer imajo tudi lastne